

D é n e s György: Kedves Elvtársak! Kedves Kartársaim!
A kongresszus alkalmával én is voltam bátor benyújtani f elszólalás
céljából egy kis cédulát. Azt hiszem, ^{a/} második voltam, de sajnos nem
kerültem sorra. Nem szeretnék most visszaugrani azokra a dolgokra,
amelyeket ott előadtak, de úgy érzem, mégis csak el kell mondanom

néhány észrevételemet éppen a dramaturgiával, a színész alkotó művészetével kapcsolatban.

Nagyon gyakran ér bennünket színészeket az a vád a sajtóban és máshol, hogy sablónosak vagyunk. Ez azért van, mint tudvalevő, mert az első világháború után - nagyon rövid leszek /Derűltség./ - Magyarország színjátszására Hollywood vetette rá árnyékát és a színészeket tipizálták. Ha abban az időben valaki jól játszott egy pedikűröst, akkor maximum egy manikűröst játszottak vele, ha valaki jól játszott egy ezredest, akkor később tábornok lehetett, ha pedig jól játszott egy cégvezetőt, akkor vezérigazgató. /Derűltség./

Nagy sajnálattal látom azt, - és itt visszatérek Ladányi kartás igen kitűnő és nagyon jó szemmel meglátott megállapítására - hogy sajnos mostanában is újra felüti a fejét ez a régi rém. A színészek nem tudják a formájukat kifutni, mert tipizálva vannak. Van most negatív és pozitív szerep. Ez nagyon helytelen dolog. Nekem az az érzésem, hogy rengeteg csiszolatlan gyémánt van, amely ^{amit} brilliáns~~as~~ válhatna akkor, ha nem azt kellene neki csinálnia, amit állandóan Isten tudja, vagy a sors tudja milyen okból ráírnak. Most, amikor mi valamennyien egy társulat tagjai vagyunk, amikor a magyar népi demokrácia színészei vagyunk mind Budapesten, mind Debrecenben, mind Szegeden, megvan a lehetőség arra, hogy minden színész megmutassa, mit tud, ne csak itt játsszék, ott is. Van köztünk színész, akinek husz éve nem volt egy szép verses szerep a hasában. /Derűltség./ Ha álmából felébredne és ha most hirtelen egy verses szerepet kapna, akkor félelmében kilelné a hideg, mert nincs alkalma arra, hogy ilyet játsszék, hiszen mindig ugyanazt kell játszania.

Mondom, amikor egy társulat tagjai vagyunk, akkor játsszék az egyik itt, a másik ott, kapjon itt egy lehetőséget, vagy ott egy

lehetőséget, mutassa meg, mit tud. Végre valahára megvan adva erre a lehetőség.

Sajnos dramaturgjaink és szerzőink szintén tipizálnak. Kezdenek megint darabokat írni úgy, hogy arra gondolnak: irok majd egy altábornagyot, arra nagyon jó lesz X, mert altábornagy-színész - egy Horthysta altábornagyra gondolok. Dramaturgjaink pedig nem segítenek ezen, nem mondják azt, hogy ne ennek írj ilyen szerepet, hanem próbáljuk meg ezt a színészt. Ez az egyik dolog, amit el akartam mondani.

A másik dolog, amiről beszélni akarok, a diktátor-rendezők kérdése. Én bejártam a világot, nagyon sok rendezővel dolgoztam életemben: Reinhardt-dal, Karl Heinz Martinnal és másokkal, de ilyet nem ismerek. Én egy rendezőt ismerek: akinek hiszek. Az az igazi rendező, akinek hiszek, mindent elhiszek neki: a politikai felfogását, tudását, szakismeretét, játéktudását. Diktátor-rendező nincs; aki engem szuggerálni tud, az nekem az igazi rendező.

És még valamit, a szerepek monopolizálásáról. Elugrottam a témától, azért bocsánatot kérek, de meg kell mondanom ezt, mert nem magamról van szó és semmiféle önzés nincs abban, amit mondok. Most itt van egy kitűnő alkalom. Ugy hallottam - mert beszélnek -, hogy a Hamletet ki fogják osztani a Nemzeti Színházban, mégpedig kettős vagy hármas szereposztásban. Nekem az volna az ötletem, hogy összes színházainkban: Debrecenben, Pécsen, Miskolcon és mindenütt osszák ki a Hamletet ugyanabban az átírásban, fordításban, ugyanazokkal a húzásokkal, ahogyan a Nemzeti Színházban fogják játszani. Mindenütt mutassák be a Hamletet és azután jöjjenek ezek a vidéki Hamletek, Poloniusok, királynők, játsszák el a Nemzeti Színházban megfelelő keretben a szerepüket. Így talán olyan nagy tehetségeket fogunk találni fiataljaink között, amelyeket eddig nem is számítottunk. Ezt akartam csak elmondani. /Taps./